

6. Zolli P. *Come nascono le parole italiane*, Milano, Rizzoli, 1989, p.7
7. Кочерган М.П. *Загальне мовознавство*. – К.: Видавничий центр "Академія", 2010. – 464 с.
8. Стишов О.А. *Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст.*: Автореф. дис. д-ра філол. наук. – К., 2003. – 24с.
9. Черданцева Т.З. *Очерки по лексикологии итальянского языка. Изд. 2, – ЛКИ, 2007. – 192 с.*

УДК 2-185.33:2-426

Магера О.П.

ФЕНОМЕН КАЯТТЯ У РЕЛІГІЙНО-ЕТИЧНІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

В статті содержиться аналіз покаяння як одного з головних таїнств в християнстві та механізму морального самосовершенствования веруючого человека. Феномен покаяння характерен самоаналізом поступков в соответствии с голосом совести і біблійським учинням, в результаті чого веруючий осознає себе грешним перед Богом і формуються внутрішня потреба в духовному очищенні. Головним результатом покаяння являється перемога человека над гріхом, його сознательное преодоление і обращение к доброчестію. Таким образом, совершается самоопределение в свободе.

Каяття у широкому смислі – це один з механізмів морального самовдосконалення особи. Воно проявляється у діяльному жалкуванні людини про свої ганебні вчинки, супроводжуване твердим наміром ніколи не повторювати їх, з належним рівнем самопокарання, й підпорядковане меті відновлення балансу справедливості. Каяття у релігійному контексті – це сповідання у гріхах й відвернення від них. В авраамітичних релігіях – іудаїзмі, християнстві та ісламі Каяття – це одне з ключових понять, що означає виправлення поведінки при безумовному прощенні Богом.

Каяття як вузлове дієве таїнство християнства здійснюється у сповіді віруючого священнику про свою вину, скоєну перед Богом. Вважається, що при виконанні цього таїнства на віруючого сходить благодать, рятівна сила духу Божого. Каяття передусе самоаналіз вчинків згідно з голосом совісті, у результаті чого віруючий усвідомлює себе грешним й складається внутрішня потреба в очищенні від гріхів. У Священному писанні каяття набуває релігійно-морального смислу, визначаючи характер і спрямування усієї життєдіяльності людини. У Старому Завіті каяття спочатку зводилося до зовнішніх очищувальних обрядів й дотримання посту, пізніше, за велінням пророків, особливого значення набуло плекання серця зламаного та упокореного (Пс. 50:19) й зміни життя на краще (Іс. 1:16-17; Єз. 33:14-15). Суттєвого значення набуває ідея каяття у Новому Завіті. Закликом до К. започаткувалася проповідницька діяльність І. Христа (Мт. 4:17). Подібним закликом починали свою проповідь і апостоли, стверджуючи, що через каяття відбувається звернення людини до Бога, досягається її спасіння й перехід з полону гріха у життя вічне (Дії. 5:31; Евр. 6:1-6). Каяття у новозавітній інтерпретації зорієнтовує не просто на перелом способу мислення, але й на вступ у такі відносини з Богом, які не суперечать його волі. Євангеліє трактує каяття не просто як розкаяння, а як досконалу зміну сутності людини, її моральне й релігійне відродження.

Каяття містить два моменти – негативний (грецьк. *netavoiā* – букв. «зміна думок» – відвернення від гріха) й позитивний (звернення до Бога), пов'язані між собою. Ця єдність націлює не лише на утримання від зла, але й активне творіння добра, любов як віру в Бога – люблячого й милостивого Батька, надію на прощення. На відміну від розкаяння, котре означає визнання гріхів людини, у каятті домінує зорієнтованість на їхнє практичне подолання. Каяття і віра є нерозривно пов'язаними, репрезентуючи нероздільний акт звернення людини до Бога й тому цілком правомірно позначаються словосполученням «покаянна віра». Вона трактується передовсім як повернення людини до істинного життя (Дії. 11:18) й спасіння (2 Кор. 7:10). Якщо у стані гріхопадіння людина ставить у центр буття самого себе, то в покаянні вірі вона спрямована на служіння лише Богові, самопожертву заради нього. У цьому й полягає релігійний смисл каяття – одного з семи християнських таїнств, встановлених самим Христом, яке знаходить природне втілення у сповіді.

В апостольські часи практикувалися два види каяття: тайного – перед священником й відкритого (публічного) – перед усією церковною спільнотою. Публічному каяттю у стародавній церкві підлягали не лише «пропащі» (морально спустошені), але й ті, що «впали» в ересь й особливо у тяжкі гріхи. Термін публічного каяття був іноді доволі тривалим: для «пропастих» тривало, за правилами Петра Александрійського, 6 років, за правилами Анкирського Собору – 20 років. За проханнями й наполяганням цивільних властей термін публічного каяття іноді скорочувався, а в окремих випадках таке скорочення здійснювалось і на розсуд самої Церкви. Траплялися випадки добровільного публічного каяття як особливий вид подвижництва благочестивих, за смиренням, а не за справжньою винуватістю. Гріхами, від яких очищувалися публічним каяттям за присудом церкви, були: святотатство, вбивство, блуд, кровозмішання, виготовлення фальшивої монети тощо.

З середини III-го ст. у християнських церквах було запроваджено особливий чин священника-духовника, який наодинці вислуховував сповідь публічного грішника. Але цю установу було невдовзі скасовано, а біля 400 р. н.е. на Сході перестало існувати публічне каяття як таке. На Заході останнє було скасоване біля VII ст. Воно поступилося місцем посиленню молитвам, особливим справам благодійництва й іншим подвигам благочестя, здійснюючись під наглядом та керівництвом пресвітера.

IV Латеранський Собор (1215 р.) визначив, щоб до таїнства каяття щороку обов'язково приступали усі, хто досягнув «розумного віку», під загрозою відлучення від Церкви й позбавлення християнського поховання. Це визначення підтвердив Тридентський Собор (1545-1563), поширивши зазначену вище вимогу і на священників. У православної Церкви існує правило, за яким кожен віруючий повинен приступати до таїнства каяття не менше одного разу на рік (звичайно під час Великого, Різдвяного, Успенського або Петрівського посту). Здійснюється таїнство каяття обов'язково перед причащенням після тривалої молитви. Священик зобов'язаний зберігати сповідь у таємниці, за розголос сповіданих йому гріхів він, за духовним регламентом, має позбавлятися сану. У протестантів каяття трактується винятково як особиста скорбота віруючого про скоєні гріхи, не маючи статусу релігійного таїнства.

У відповідності з християнським ученням, каяття не досягається цілеспрямованого дією лише особистих духовних сил людини. Воно стає можливим лише за допомогою божественної сили – благодаті. Християнські богослови підкреслюють, що каяття здійснюється через благодать, даровану Богом, тобто через милість Господа. (Від людини вимагається небагато, велике ж дає Бог, причому дає даром). Благодать, будучи зовнішньою по відношенню до людини, залишається головною – містичною – причиною її каяття. Решта причин зароджується у людському серці: від таємничого сходження на нього благодаті, якщо воно відгукується на неї, й спалахує віра у правосуддя Боже. Необхідність каяття тлумачиться як суттєва для всіх при житті (після смерті його немає – Мт. 9:6; Лк. 13:24-25) – як для грішних, так і для праведних (Рим. 3:23). «Новоначальні» набувають через каяття початки благочестя; ті, що знаходяться посередині, благоденствують у благочестивому житті, а досконалі утверджуються в ній. Через набуття крайнього смирення каяття може возвести людину на найвищу вершину доброчесності, бо саме таким чином стають святими. Головними антагоністами смирення постають гордість та самовиправдання. Альтернативою каяття як переживання духовного подвигу є переживання розпуки: тому, якщо людина «впала» у гріх, вона повинна ополчитися проти «бісу печалей» – «Каяття є запереченням відчаю» (за Іоанном Лествичником).

Головним результатом каяття постає перемога людини над гріхом, його свідоме подолання та звернення до доброчесності. У цьому й полягає моральне самовизначення людини: вона стає позбавленою від гріховного та абсурдного минулого. Під впливом «вільної волі» людини у поєднанні з Божественною благодаттю здійснюється перехід від «ветхого» стану душі до нового; людина самовизначається у свободі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Брянчанинов И. Поучение в неделю мытаря и фарисея. О молитве и покаянии // Брянчанинов И. Аскетические опыты. Т. II. М.: Правила веры, 1993.
2. Епископ Варнава (Беляев) О боголюбезном и духовном покаянии // Еп. Варнава (Беляев) Основы искусства святости. Т. I. Отд. 3. Нижний Новгород: Братство во имя Св.Кн. Ал-дра Невского, 1995.
3. Зарин С.М. Аскетизм по православно-христианскому учению: Этико-богословское исследование [IV]. – М.: Православный паломник, 1996.
4. Лествичник И. Лествица, возводящая на небо. Степень 5. – М.: Правило веры, 1996.

УДК: 378.091.12:159.9-051:331

Манько І.В.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА-МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА

В статтє представлен теоретический анализ исследования проблемы профессионального становления студентов-будущих психологов в работах отечественных и зарубежных ученых. Сформулировано выводы о современном положении и перспективах дальнейшего исследования названной проблемы.

Швидкий розвиток та інтенсифікація повсякденних процесів життєдіяльності людини потребує від неї активізації дій, прийняття правильних рішень спрямованих на забезпечення особистих фізіологічних та духовних потреб з найменшими затратами емоційних та фізичних сил. У плані допомоги конкретній людині по виробленню шляхів прийняття оптимального рішення з найменшими психологічними затратами поставлена професія психолога зі своїм специфічним набором теоретичних та практичних засобів. Завдання по формуванню цих засобів суспільство поклало на вищу школу. Звідси випливає, що становлення більшості професійно важливих якостей необхідних психологу-практику може і повинно бути сформовано протягом його навчання у вищому навчальному закладі. Частина з необхідних для суб'єкта навчання якостей, він може в собі вже містити, тому перед вищою школою постає завдання їх розвинути, закріпити, внести, у разі необхідності, відповідні корективи. Іншою частиною необхідно буде оволодіти та вдосконалити у процесі навчання. Питання становлення кваліфікованого спеціаліста, в тому числі психолога-практика, займалися такі вчені як Абрамова, Богомолова, Деркач, Клімов, Лазурський, Лідерс, Максименко, Обозов, Пов'якель, Чепелева та ін. Аналіз висновків їх практичних та теоретичних досліджень з даного питання свідчить, що при розгляді впливу різних елементів на професійне становлення студентів, або розгляду конкретних етапів становлення, ними виділяються спільні для всіх суб'єктів дослідження якості які необхідні для позитивного, спрямованого становлення та розвитку суб'єкта, який вирішив віддати себе психологічно прикладній діяльності, тому чинники професійного становлення майбутнього психолога необхідно розглядати через призму наявності у нього сприятливих особистісних якостей та індивідуальних особливостей.

Вказані вище вчені, а також Хоружий, Калина, Юсупов, Симоненко, Трейгер, Гретченко, Кузьмін, Латій, Собчик, Амінов, Молоканов, Федотюк, Гусейнов, Кияшко та ін. виокремлювали певну сукупність активних елементів психологічного ресурсу, як необхідної бази для професійного становлення майбутнього психолога. До такої бази ними віднесено: особливості мислення та свідомості, рефлексії та самооцінки, цілеспрямованості та мотивації своїх дій. Особливий наголос вони роблять на такому комплексі професійно-необхідних якостей: аналітико-конструктивний склад мислення та самостійність суджень, чуткість та проникливість, емоційно-вольова стабільність та терплячість, вміння адаптуватися до різних умов та факторів виконання обов'язків, емпатія та рефлексія, загальна психофізична активність.

На підставі низки досліджень із використанням психограм психолога-практика та визначення професійно важливих якостей успішного фахівця Симоненко та Трейгер дійшли висновку, що по значущості перше місце займають комунікативні та емпатійні особистісні якості фахівця-психолога. З погляду на індивідуальні особливості, такі дослідники з питання професійного становлення психологів як Кузьмін, Амінов, Молоканов, Кияшко, прийшли до висновку, що при вихованні психолога-практика необхідно приділяти особливу увагу формуванню та закріпленню наступних якостей: емоційний контроль, відкритість, оптимізм, порядність (тобто моральність, людяність); відповідальність; соціальна зрілість; стриманість, стресостійкість; терпимість, послідовність, наполегливість; уважність, високі показники оперативної пам'яті; адекватність самооцінки; тактовність; соціальна чутливість,